

Hevesvármegye

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI VÁRMEGYEI LAP

TARTALOM:

(: E. S.): *Advocatus Hungariae.* —
Dr. Gróf Apponyi Albert.

Ivány Béla országgyűlési képviselő v. földmívelésügyi miniszter, lapunk részére adott nyilatkozata, a kartel és az árelemző bizottság elnökévé történt kinevezése alkalmából. —

Dr. Hedry Lőrincz Hevesvármegye főispánja elrendelte a f. évi inségmunkák végrehajtását.

Dr. Illinyi László t. b. főszolgabíró, a pásztoi kirendeltség vezetője: Pásztó jövője.

Török Kálmán prépost-kanonok ünneplése.

Magnin Alfréd főjegyző, a vármegyei jegyzőegyesület elnöke Füzesabony: Bajor községek.

Dr. Hammersberg Elemérné Kovalik Ilona Hatvan: Három hangulat. III. Uppsala.

Beökönyi Viktor földbirtokos Detk: Néhány szó a közegészségügyhöz.

Toldy József szőlőgazda Gyöngyös: A hegyközségekről és a szőlőgazdálkodásról szóló törvényjavaslat előadói tervezetéhez.

Hj. Minarik János Hatvan: A korlátlan lehetőségek hazája — közelről nézve.

A Hevesmegyei Gazdasági Egyesület igazgató-választmányának gyűlése.

Az egri háztulajdonosok küldöttség útján kernek orvoslást sérelmeikre, a kormánytól.

A báró Hatvany család újabb adománya a hatvani inségmunka céljaira.

Olvasóinkhoz: Bejelentés, hogy Figlár Géza Hevesen és vitéz dr. Szilágyi Sándor Pásztón a szerkesztőbizottság tagja lett.

Az Egyházmegyei Takarékpénztár R. T. közgyűlése.

Továbbá hírek, beszámolók a megye minden részéből.

HATVAN,
1933. FEBRUÁR HÓ 15.
IV. ÉVFOLYAM 3. SZÁM.

Az Egyházmegyei Takarékpénztár r.t. közgyűlése.

31.700 pengő nyereséget mutat az évi mérleg. — Részvényenként 4 pengő osztalékot fizet az intézet.

Török Kálmán prépost-kanonok elnök jelentése.

Az Egyházmegyei Takarékpénztár Részvénytársaság, a megmaradt Felsőmagyarország egyik legnagyobb pénzintézete Egerben február 14-én Török Kálmán prépost-kanonok elnöklésével tartotta évi rendes közgyűlését. Török Kálmán prépost-kanonok, az intézet igazgatóságának elnöke. Illusztris személye 1926. óta áll az Egyházmegyei Takarékpénztár élén és ez idő alatt az ő nagy gazdasági ismereteivel, gazdag tudásával és puritán elveivel irányított intézet évről-évre szebben fejlődött még a gazdasági válság idején is. Az elnök a következő igazgatósági jelentést terjesztette a közgyűlés elé:

Tisztelt közgyűlés:

— Az általánosan kedvezőtlen pénzügyi viszonyoknak főforrása a kisebb-nagyobb államoknak politikai okokból is kereshető *léttékeny individualizmusa*, mely fokozódó elzárkózottságával a termelés értékesítésére bénítólag hatott, mert akadályokat gördített a gazdasági termelvények exportja elé, aminek természetes következménye a *pénzhiány*.

— A pénzhiány a hiteletben egytől egyig sújtotta úgy a *hitelkeresőt*, mint a *hitelszolgáltatók intézményeit*, mert a hitelkereső — a korlátozott hitelezési lehetőségek miatt — meghallgatásra csak ritkán találhatott, a hitelező pedig szintén emiatt nem felelhetett meg kielégítően közgazdasági hivatásának s így nemcsak attól esett el, hogy dolgozó tőkéit hitelnyújtással a maga javára is szaporítsa, hanem — egyoldalúan — csak az adósokra kedvező hitelrendeletek következtében még a kihelyezései után esedékes és jogos követeléseikhez is csak részben juthatott.

— Ez az általános helyzetkép.

— Intézetünk 1932. évi üzleti tevékenységében szintén érezte e sajnálatos viszonyok nyomását. Mégis üzletünk a körülményekhez képest eredményesnek mondható, amit hálásan annak is tudunk be, hogy állandóan éreztük a Magyar Nemzeti Bank, a Pénzügyügyi Központ és vele együtt működő Szavatossági Bank, valamint a fővárosi elsőrangú, részünkre hitelnyújtó intézetek nb. vezetőinek erkölcsi és anyagi támogatását.

— 1932. üzletünk mérlegét a legjobb igyekezettel teljesített működésünk tudatában terjesztjük a tisztelt közgyűlés bírálata elé, kérve annak a gazdasági viszonyok számbavétele mellett, szigorú megítélését.

A mérleg főbb tételeit illetően megjegyezni kívánjuk, hogy:

1. **Értékpapir-tárcánk** a Magyar Szavatossági Bank üztetészeiből történt jegyzéssel növekedett. A már korábban tárcánkban volt értékpapirokból az idevonatkozó kormányrendeletnek is megfelelően leírást eszközöltünk.

2. **Váltótárcánk** 1931. december 31-iki 5,617,113*28 pengős állománnyal szemben ez év végén 5,625,896*— pengőt tett ki. Állományunk az év folyamán, törlesztések és visszalizetések folytán csökkent. *Új hitelekét*, nagymérvű hiteligenyélések mellett is, csak igen kivételes és elkerülhetetlen szükség esetén folyósítottunk. Résztvettünk a Pénzügyügyi Központ útján szervezett kiskereskedői és tavaszi mezőgazdasági akcióhitelek folyósításában is. Egyik nagyobb ügyfelünk részére pedig a Pesti Magyar Kereskedelmi Banktól,

kedvező feltételek mellett 300.000*— pengős rövidlejáratú kölcsönt eszközöltünk ki. Mindezek eredményeképpen váltótárcánk 8.783*— pengő emelkedéssel zárult.

3. **Folyószámla-kihelyezéseinket** az elmúlt évben is fokozatosan csökkentettük; újabb hitelek folyószámlakölcsön formájában nem folyósítottunk.

4. Az elmúlt év folyamán több föld- és házingatlant voltunk kénytelenek követeléseink peres úton való behajtásából kifolyólag, árverési vevők hiányában megvásárolni, viszont a már tulajdonunkban volt és az előző évi mérlegünkben is állományba felvett budakalászi ingatlanunkat és ezenfelül több más, kisebb ingatlant is értékesítettünk. **Ingatlan-számlánk** a mérlegben 115.000*— pengővel szerepel az 1931. évi 125.000*— pengővel szemben.

5. **Betétállományunkban** lényegesebb visszavétel nem volt; az 1931. december 31-iki állományhoz képest betétjeink cca 4-5 %-kal csökkentek.

6. **Viszontleszámitolásra** továbbadtott váltóink, valamint hitelezőink követeléseik folyó évben további növekedést mutatnak. Ezen hitelek igénybevételére részben a betétek kilizetése, részben pedig közvetve nyújtott különleges hitelek kielégítése miatt volt szükség. Váltókihelyezési állományunkhoz viszonyítva, a viszontleszámitási hitel összege, valamint a hitelezők követelése együttesen cca 36 %-ot tesz ki.

— Megemlítjük, hogy intézetünk minden adósvédelmi rendelkezés kényszerítő utasítása nélkül, *altruisztikus és szociális szempontokból igyekezett segíteni eladósodott ügyfelein*, mégpedig halasztásokkal, a behajtási eljárások fellügmentésével és hosszabb szüneteltetésével, valamint kamatengedményekkel. Tagadhatatlan, hogy a fokozatos kamatleszállítások és az intézet által a rendeleteknél még továbbmenően nyújtott kedvezmények a jövedelem csökkenésében érzékenyen éreztették hatásukat.

— Végül hangsúlyoznunk kell, hogy a mérlegünkben és eredményszámlánkban elkönyvelt és kimutatott nyereség tenylegesen befolyt jövedelem. A hátralékos váltók be nem folyt kamatai a jövedelemnél figyelembe egyáltalán nem vettük.

Tisztelettel kérjük, hogy a kimutatott 31.699*50 pengő összegű nyereség telosztását az alapszabályok idevonatkozó §§-ainak rendelkezései alapján és a következő javaslatunk szerint méltóztassék elhatározni.

Fordítassék:

1. Rendestartalékalap javára 10% azaz 3.169*95P. helyett 3*826.76P.	
2. Igazgatóság jutalékára 10% vagyis — — — 3.169.95 ..	
3. Felügyelőbizottság jutalékára 2% vagyis — — — 633.98 ..	
4. Ügyvezető igazgató jutalékára 2% vagyis — — — 633.98 ..	
5. Tisztviselők jutalékára 5% vagyis — — — 1.584*95 ..	
6. Osztalékra 5.000 drb á 100 P. n. é. részvény után	
részvényenként 4 P. összesen — — — — — 20.000.— ..	
7. Vitesek át 1933. üzletév javára — — — — — 1.849.88 ..	

Összesen: 31*699*50P.

Ezek után tisztelettel kérjük, méltóztassék jelentésünket tudomásul venni, a bemutatott 1932. évi mérleget, eredménykimutatást és nyereségelosztási javaslatunkat elfogadni s úgy részünkre, mint a felügyelőbizottság részére az 1932. üzletévre vonatkozóan a felmentvényt megadni.

A közgyűlés egyhangúan elfogadta a jelentést és melegen ünnepelte Török Kálmán elnököt.

HEVESVÁRMEGYE

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI VÁRMEGYEI LAP
MÉGELLENIK HAVONTA KÉTSZER. ELŐFIZETÉSI ÁRAK: EGY ÉVRE 12 PENGŐ, FELEÉVRE 6 PENGŐ, NEGYEDÉVRE 3 PENGŐ

ADVOCATUS HUNGARIAE. Dr. gróf Apponyi Albert.

(E. S.) Megtért őseihez a nagy ember. Európa great old man-je. A magyar nemzet nagy ügyvédje, aki az egész világ elleni nagy perében utolsó lehelle-téig védte a magyar örök igazságot fegyvernél ma-radandóbb sebek ütő jogi argumentumokkal. Meg-cáfolatlanul maradt mert meg nem cáfolható — jogi argumentumoknak egész arzenáljával, dialektikájának ünnepi szépségével és harangzongésú mély baritonjának lebilincselő zenéjével. Karrikaturisták ónja által oly gyakran megörökített alakja megneme-sedett, markáns feje megszépült, mikor szónokolt.

Anglia lepszellemelebb asszonya azt mondta a szónokoló Apponyiról: a szava olyan, mint az orgona, ő maga olyan, mint egy kathedrális. A kathed-rális összedőlt, de az igék, melyek ott életre keltek, tovább hullámoznak az aetherben, fenn fognak akadni az igazság antennáján és el fognak jutni minden emberi fülekhez.

Nagy volt az ember, nagy dolgokat művelt, de az én szememben legnagyobb ott és akkor volt, mikor a magyar nemzetet a legnagyobb csapás érte: Trianonban. Mikor az órateremben a tigris, Clémenceau megengedte, hogy az ország védője a világ legelfogultabb bírósága előtt elmondhatja védő-beszédét a védlott ország felett. Még az időt is meg-határozta: tíz percig tarthat a védőbeszéd. Minek is tartana tovább, hiszen a verdikt már előre készen volt. De azért csak hadd mondja el a védő, amit akar. Ne mondhassa, hogy nem hallgatták meg.

Csak ügyvédember értheti meg igazán, hogy mit jelentett ez a tíz perc Apponyinak. Csak olyan valaki méltányolhatja ezt a kínos tíz percet, aki védett már olyan perben, melyben előre értesült arról, hogy beszélhet akármit, ugys elveszti a pert. — Apponyi a megtörni nem tudó, igazságának tuda-táról velőkéig meggyőződött ügyvéd törhetetlen szívós-ságával és intuitásával állott, a nemzettel szemben nem is elfogult, de egyenesen ellenségesen érző bírái elé és megzendült szép baritonja. A francia

parlamentben is szokatlanul szép franciasággal gör-dülő, a kényes francia fület csak a Comédie Fran-gaise színpadáról érintő, idegen accent nélküli beszéd kellemes meglepetést keltett. A finoman kipointirozott második mondatnál már nemcsak a hang és a kiej-tés, a választékos nyelv kötötte le a hallgatóságot, hanem annak tartalma is. Percek mulva már csupa szem és fül volt a hallgatósága. Senki sem vette észre, hogy a szigoruan kikötött tíz perc már régen letelt. Egy teljes óráig beszélt Apponyi Albert lebi-lincselten figyelő hallgatóság előtt s ha nem előre megkötött marsrutával küldött diplomaták lettek volna a juryben, a kiváltott belső hatás bizonyára ered-ményt is idézett volna elő. — A tigrisnek bozontos és zord szemöldöke azonban fegyelmezte a felelős-ség és mérlegelés nélkül ítélkező bírákat és meg-hozták a világ legigazságtalanabb ítéletét: a trianonit.

Dr. Apponyi Albert gróf azonban nem azért disztagja Magyarország összes ügyvédi kamaráinak, hogy belenyugodjon egy ilyen ítéletbe. — Mikor a magyar jogászság legelőkelőbb egyesülése ragyogó jogászi munkával megkészített perújítási memoran-dummal fordult az egész világ számottevő jogászi testületeihez és nagy jogászaikhoz, Apponyi volt a magyar jogászi kar batonnierje és az ő nagy nevé-hez fűződik ez a nagy apelláta is, mely lassan bár, de annál biztosabban érleli jogászi fejekben a maga gyümölcsét.

Mikor a leghivatalosabb körök még kiejteni sem merték a „revizió” szót, Apponyi volt az, aki senkit sem bántó módon megtudta találni a módját annak, hogy a Népszövetség tárgyalási anyagába beledobja, beleplántálja és kitörülhetetlenné tegye a varázsigét, melynek beteljesedését azonban már nem várhatta meg.

Az ügyvéd kidőlt, de a pert jó utra terelte. — Teste ott porlik a Magyar Pantheonban, de lelke tovább fog örködni a nagy eszme felett.

Ivány Béla országgyűlési képviselő v. földmivelésügyi miniszter lapunk részére adott nyilatkozata a kartel és az árelemző bizottság elnökévé történt kinevezése alkalmából.

Az ország lakossága, de különösen a súlyos bajokkal küzdő agrártársadalom nagy megnyugvással és örömmel értesült Ivády Bélának a kartel és árelemző bizottság elnökévé történt kinevezéséről. Az ő eddigi közéleti szereplése, a kartelek káros ténykedésével szembeni erélyes magatartása biztató reményt jelent a bizottságok működését illetően.

A „Hevesvármegye” munkatársa fölkereste Ivády Bélát, aki új megbízásával járó terveiről — szíves volt az alábbiakban nyilatkozni:

„A kormányzó Ur Őfőméltósága a kormány előterjesztésére a kartelbizottság elnökévé nevezett ki és ezzel a kinevezéssel automatické elnöke lettem az újászervezett árelemző bizottságnak is.

Tudom, hogy erre a kinevezésre felfigyel nemcsak saját kerülemem, de vármegyém gazdaközönsege is, éppen ezért szívesen nyilatkozom elhatározásom indokairól, a kartel és árelemző bizottság feladatáról, munkaköréről.

Amikor a miniszterelnök és kereskedelmi miniszter urak felkértek, hogy vállaljam ezt a kettős elnöki pozíciót, tisztában voltam azzal, hogy nehéz és mondhatom, odíózus szerepre vállalkozom, mert olyan eredményeket, amilyeneket a közvélemény általában, de különösen az agrártársadalom a kartel és árelemző bizottságtól vár, sajnos, nem fogunk tudni produkálni. Nem, annál az egyszerű oknál fogva, mert ezek a bizottságok nem rendelkező, nem intézkedő, nem döntő tényezők, sem a kartelek léte vagy nem léte tekintetében, sem azok esetleg méltán kilógásolható gestióinak, visszaéléseinek megszüntetése tekintetében.

Ezek a bizottságok csak véleményező és javaslattevő szervek, a döntés, az intézkedés, a megtorlás adott esetben a kormány, illetve az illetékes kartellbíró kezében van. — A bizottságok hatáskörét a karteltörvény és a bizottságok szervezése tárgyában kiadott kormányrendeletek sajnos, meg lehetős szűk keretekben állapították meg.

Ha ennek dacára vállaltam nobile officiumként ezt a kényes szerepet, tettem ezt főképp és elsősorban azzal az elgondolással, hogy csekély tehetségemhez képest e helyen továbbra is szolgálni fogom tudni talán a magyar gazdaságot vitális érdekeit addig is, amíg a kormány egyéb, ennél is hatékonyabb intézkedésekkel meg nem oldja ezt a nehéz problémát.

Mondanom sem kell tehát, hogy egyelőre magam is nagy érdeklődéssel nézek e vállalkozásom elé és ehhez képest nagy passióval is fogok munkámhoz, mert mint agrárpolitikust épp az agrárról szempontjából elsődlegesen érdekel a dolog.

Hiszem és reményem, hogy a két bizottság mostani átszervezett állapotában hasznos munkát tud majd produkálni, ebben az aránylag még most is szűk hatáskörben is, mert tagadhatatlan, hogy a kartelbizottság az árelemző bizottságban az átszervezés által ugyyszólván kezet és lábat kapott, — kezet amellyel fogni, lábat, amelyen önállóan járni fog tudni.

Az elmondottak után tehát arra kell kérnem már most az agrártársadalmat, hogy lehetetlen igényekkel ne lépjenek fel velünk szemben. Amit a karteltörvény és a bizottságok szervezeti szabályai keretén belül módunkban van tenni, azt lelkiismeretesen és becsületesen fogjuk teljesíteni, és ha azt látjuk, hogy ez alapon sem lehet megfelelő eredményeket elérnünk, akkor a törvény, illetve a szervezési szabályok módosítása vagy kiegészítése tekintetében sem fogunk késni megfelelő javaslatokkal a kormány elé lépni.

De van a kartelek felé is néhány szavam ebből az alkalomból:

Én e helyen is, mint közéleti pályám minden etapjában — meg fogom őrizni kötelességszerűen a kellő objektivitást, az elfogulatlan tárgyilagosságot és mindig egyenes úton fogom keresni az abszolút igazságot minden véleményadásnál, javaslatnál.

Nem tagadom, mert nem tagadhatom, hogy a mai chaotikus világgazdasági válságban, de különösen a mai trianoni Magyarország egészen speciális helyzetében, a kartelek működése nem egy vonatkozásban elősegítheti a gazdasági élet egyensúlyozottabb fejlődését.

Hiszen mi gazdák is a termelés terén éppúgy mint a fogyasztás terén láttuk már és látjuk hasznát ma is a kartelszerű megállapodásoknak. De viszont, ne tagadják, mert nem is tagadhatják a kartelek sem, hogy bizony nem egy iparág, nem egy kartel nem az előbb jelzett magasabbrendű gazdasági célt szolgálja, hanem az általános közvélemény megítélése szerint legalább is jogtalanul és indokolatlanul önző, anyagias érdekek szolgálatában áll és visszaélésszerűen nehezíti meg az ügyis nehézz magyar életet és a küzdelmes magyar termelést.

Ép ezért az árkérdés alapos és lelkiismeretes kivizsgálása, elemzése fogja legelőbb feladatunkat képezni, hiszen a kartelek működése ma már főleg e kérdés körül forog. Meggyőződésem, hogyha igazolni tudjuk e téren a visszaéléseket, az aberrációkat, akkor a kormánynak hasznos fegyvert adtunk a kezébe, hogy megfelelő vámpolitika inaugurálásával gyökerében fojtsa meg a ma kétségtelenül fennálló és sok vonatkozásban indokolatlan és tartóhatatlan áremelő tendenciákat és ezzel lehetővé te-

gye a mai magas, sok tekintetben már elviselhetetlen, és maholnap a termelést is lehetetlenné tevő árnívó letörését. Komoly eredmények a kartelekkel szemben csak ezúton érhetők el, — az kétségtelen.

Befejezem mondanivalóimat e kérdésben azáltal, hogy munkaprogramunk adva van. A kartelbizottság 4 hónapja nem működik, elsősorban tehát a felgyülemlett restanciákat kell elintéznünk. Ennek elvégzésével azután sorra vesszük a kartelizált árúkat jelentőségük és aktualitásuknak megfelelően. Különös tekintettel kívánok lenni természetesen — a kormány intencióinak is megfelelően — elsősor-

ban azokra az árúkra, amelyek szociális szempontból fontosak, és amelyek a mezőgazdaság szempontjából bírnak eminens fontossággal, nemcsak azért, mert ez az a foglalkozási ág, amelyet az ország lakosságának túlnyomó többsége üz, hanem azért is, mert Magyarországon ennek a foglalkozási ágának válságát minden más foglalkozási ág, sőt országunk minden egyes polgára is megsínyli, — megszenvedti. —

Még csak annyit, hogy amennyiben várakozsom ellenére a mostani átszervezett bizottságok élén megfelelő eredményt elérni nem tudnék, — a magam személyére nézve tudni fogom kötelességemet!"

Dr. Hedry Lőrincz, Hevesvármegye főispánja elrendelte a f. évi inségmunkák végrehajtását.

A belügyminiszter, földmívelésügyi és kereskedelemügyi miniszter, valamint a törvényhatósági bizottság által rendelkezésre bocsajtott költségek keretén belül a vármegyei központi inségbizottság véleményének meghallgatása után vármegyénk főispánja elrendelte az inségmunkák végrehajtását.

A vármegye főispánja által az illetékes hatóságokhoz kiadott rendelet nagy szociális érzésről és igen helyes meglátásról tanuskodik.

A körrendelet figyelmébe ajánlja az illetékes hatóságoknak, hogy a községi inségkiszterekbe felvett egyének ellátatlan családtagjaik számának figyelembevételével, aránylagosan osztassanak be a közmunkákhoz és hogy senki, más inségestársának rovására a közmunkáknál előnyben ne részesüljön.

A rendelet igen helyesen mutat rá a munka megbecsülésének szükségességére s éppen azért minőségi és mennyiségi szempontból is kifogástalan munkát követel.

A körrendelet utolsó szakaszában csúcsosodik ki egész valójában a vármegye főispánjának az inségesekért, a vármegye nyugalmaért való előrelátó, helyes elgondolása, amidőn akarátát a következőkben fejezi ki:

„Elvárom az inségakció lebonyolításában közreműködő hatóságoktól, hogy szociális érzékűktől vezettelve összes teendőiket a leglelkismeretesebb körültekintéssel akként fogják teljesíteni, hogy az inséges lakosság a közmunkákban nyert támogatásban tényleges segítséget találjon, és hálával érezze önmagával szemben a társadalomnak megértő gondoskodását.” . . . . .

A vármegyében végzendő inségmunkák a következők:

Debrecen-tiszafüredi út 2 km. kőpálya 33.800 pengő, Hasznos-hutai bekötő út 1.2 km. földm. és kőpálya 15.000, Egeresehi-Bekölce-mikófalvai vicinális közút 1 km. 12.000, Reesk-mátraballai vic. közút 1 km. földmunka és 0.8 km. kőpálya 11.000, Domoszló-Kisnána-verpeléti vicinális út 2.5 kőpálya 20.700, Egerszólát-tarnaszentmáriai vicinális út 1.5 km. 11.500, Tarnapatak rendezési munkálatok az Észak-tarnavölgyi vizitársulat területén 20.000, Felső-Tarnavölgy szabályoz. 15.000, Laskó-gát helyreállítási mun. 4.400, Partvédelmi munkálatok Gyöngyössolymos községben 3.600 Gyöngyösi Nagypatak alsószakaszának rendezése 20.000, Poroszlói körgát megerősítési munkálatai 18.000, Besenyőtelek-Szárászbeő átányi út 7 km. föld-

munka 10.000, Erdőtelek-hevesi közdülő út 7 km. földm. 9.000, Kisköre-Várfenek-tarnaszentmiklósi közdülő út 6 km. földm. 9.000, Vezekényi vasuti hozzáfűző út 1.2 km. földm. 1.800, Zaránk-Viszneki közdülő út 4 km. földm. 9.300, Rózsaszentmártoni-ecsedői közdülő út 5 km. földm. 9.000, Tiszafűred-bábolnai közút 1.7 km. földm. 3.600, Tiszaigar kg. alatti útrövidítés 1.2 km. földm. 2.800, Fedémesi bekötő út 2.5 km. földm. 6.000, Nagyváni bekötő út 0.7 km. földmunka és kőpálya 5.500, Füzesabonyi Laskóárok vízlecsapolási munkálatai 6.000, Maklár alsó és felső telep vízlecsapolási munkálatai 2.000, Laskó-gát helyreállítási munkálatai 5.000, Szuhai bekötő út 2.5 km. kőpálya építés 16.000, Mátramindszenti bekötő út 0.6 km. kőpálya ép. 4.000, Hasznos-hutai út 1 km. földm. 4 km. kőpálya 37.000, Ujlőrincfalvai bekötő út 1 km. kőpálya 21.300, Fedémesi út 1 km. kőpálya 20.000, Összesen : 362.300.

A vármegye főispánja ezenkívül az egri, gyöngyösi pétervásárai járásoknál 3-3000 P.-vel, a hevesi, tiszafüredi, hatvani járásoknál 2-2000 P.-vel, és a pástói kirendeltség részére 1000 P. adománnyal sietett az inségesek támogatására.

Az egri háztulajdonosok küldöttség útján kérnek orvoslást sérelmeikre a kormánytól.

Memorandumban tájékoztatják fel súlyos terheik elviselhetetlenségét.

Eger, február 14.

Eger város háztulajdonosai nagyecseri Kánitz Dezső elnöklésével tartott gyűlésükről memorandumot intéztek a kormányhoz és felkérték dr. Petro Kálmán országgyűlési képviselőt, hogy a háztulajdonosok küldöttségét az emlékirat átnyújtása végett vezesse a miniszterelnök, a belügyminiszter és pénzügyminiszter elé. Dr. Petro Kálmán már érintkezésbe lépett a kormány tagjaival és így remélhető, hogy a küldöttség, amelynek tagjai: nagyecseri Kánitz Dezső ny. vezérigazgató, dr. Turtsányi Gyula kir. tanácsos, ny. vm. tiszti főorvos, Radil Károly ipartestületi elnök, nyomdaigazgató, Szongott Tivadar dr. ügyvéd, Vida Ferenc birtokos, Kozma Győző dr. ügyvéd és Gönczy Árpád nagykereskedő, rövid időn belül illetékes helyre juttatja a memorandumot.

Pásztor jövője.

Írta: dr. Illinyi László.

Községfejlesztési terv . . .

Hát még ilyen csodabogár is megszületik a mai világban?

Mintha az emberi haladás harcvonaláról egy váratlanul felbukkant szörnyű nagy ellenség, a „gazdasági válság” mindent elsöprő pergőtüzében visszavonulni kényszerült és egymáson átgázolva menekülő száz és százmilliók hadsereg egy eszeveszett kis rajparancsnoka azt mondaná, hogy ő a közbeekelődő ellenséges tűzfalon át embereivel vissza akar térni a régi állásokba és mit sem törődve a világ bajával, tovább akarja tervezgetni és építgetni félbenmaradt kis gunyhóját és ott — mint az a bogár, amelyik a fűszálak tövéhez lapulva nem érzi az évszázados tölgyeket tövestől kitépő orkán tombolását — folytatni akarja régi békés életét.

Lehet, hogy a kis rajparancsnok téved. Az pedig már bizonyos, hogy a népmilliók tengerében mit sem számít azzal a kis viskójával együtt, amit tatarozgatni készül. Ám mégis lehet, hogy valamikor, bajok multjával, egy-két jó szomszédja csöndes beszélgetés közben el fogja ismerni, hogy valami kis igaza volt, amikor a kétségbeesés és lemondás már ellefedett szörnyű napjaiban is magabizóan a házépítésről beszélt.

És ha manapság már nem lehet másról szó, mint a gazdasági válságról, ám adjuk ezen cikk alcíméül azt: „egy községfejlesztési terv a gazdasági válság tükrében”, vagy ha tetszik, megfordítva.

* * *

A kis tervezet itt fekszik előttem. Méretük, számok, egységárák, műszaki kifejezések. De én mégis tudok úgy rátekinteni, mint holmi közönséges hivatalos ügyiratra. Minden valamirevaló emberi tervezgetésnek az a végcélja, hogy az életet jobbá és szebbé tegye. És az alkotáshoz mindig kell egy kis idealizmus és egy kis fantázia. És mi tagadás benne, hogy egy kissé lelkesedem az ügyért. Az újságírók azzal intéznék el ezt a hangulatomat, hogy lokalpatriotizmus hevit. Ha úgy volna is, miért tagadnám, de képzeletem éppen az itthoni környezetből ragad ki és most innen ebből a tévív idején nem tulságosan barátságos kis sárfészekből meleg vonzalommal gondolok azokra a tiszta, csöndes, üdítő, lélekszámra sem nagyobb felvidéki magyar városkákra, ahol valaha megfordultam és hol a szerény anyagi viszonyok ellenére is, a rendezett élet nyugodt és derűs tisztességét láttam nemcsak az emberi arcokon és a meghitt családi otthonokban, de a városkák külső képén is.

És most itt vagyok az elárvult Csonka-Haza felvidékének egyik községében, a Mátra és Cserhát övezte Pásztón, hová még a Karancs mellett beható északi széllel olykor-olykor beszökik az elrabolt igazi nagy magyar felvidék üdítő lehellete és ilyen-

kor kísétélva a szőlőhegy lankáira, köszönhetem a a napsugárral csókolódzó, rózsaszinben tündöklő tátrai csucsockat, jó öreg barátomat; a nagy Krivánt. Ugy szeretném, ha meghallaná ez a község a rab-ságba jutott felvidéki testvéreinek szelek szárnyán küldött üzenetét: légy őrzője és letéteményese a mi hagyományainknak, légy egy kis felvidék abban az árva hazában, öltsd fel a mi ruházatunkat, hiszen van hegyed, erdőd, vized, történelmi multad, hangulatod és kedélyed hozzá. Vessed le az alföldi gunyát, amit úgy sem reád szabtak és légy hozzánk hasonló, hogy nálad tanuljon sirni és áhítozni utánunk az a fiatal nemzedék, amely már nem ismerhette meg a mi vonzó és lélekűdítő csendes utcáinkat, ősi házacskáinkat, diákromantikánkat, tisztavízű folyóinkat és multunk ezer szép emlékét.

De elég a merengésből. Mi magyarok úgy is tulong-tul értünk ahhoz, hogy hangulatokból merítsük eszméinket és célkitűzéseinket. Hát hogyan is állunk azzal a községfejlesztési programmal?

* * *

Ez a program nem egy esztendőre szól. De viszont nem akar távoli ködös álmokképeket sem felrajzolni. Nem teljes és nem csálhatatlan, mért is szívesen látja a tárgyilagos hozzászólást. De már eleve le akar számolni háromféle ellenvetéssel.

Azok, akik temetői hangulatban vannak, a világ végét jósolják s nem hisznek a fejlődés örök érvényű törvényében, ne is törődjenek vele. Ők legfeljebb már csak tömegsirokat volnának hajlandók az emberiség számára készíteni.

Azokkal sem szívesen vitázom, akik ma mindent „leépitenek” és az élet leegyszerűsítésében, az életszínvonal leszállításában, az igényeknek a feltétlen szükségyszerűségig való lefokozásában, látják jól értjük meg, nemcsak az átmeneti megoldást, hanem a megbomlott világ végleges és megnyugtató elrendeződését is. Megerdemelnének egy barlanglakást és őskori kőbaltával kellene a fejükbe verni azt az igazságot, hogy éppen az életstandard valamilyen módon való bihetetlen felfokozása tudná csak a termelés és fogyasztás megbillent mérlegét újból egyensúlyba hozni és csak így válnék lehetővé a gondviselés által kétségtelenül nem az emberek romlására, hanem javára nyújtott technikai előnyöknek és modern termelési eszközöknek kihasználása. Az első szövőgépet a Rochdale-i takácsok izzé-porrá törték s az első vasut ellen is fellázadtak a fuvarosok. És nem-e a gépek teremtetek mégis egy új, meglehetősen boldogabb korszakot? A mai csodagépek mellett csak úgy juthat az emberi kéz is újból munkához, ha a fogyasztást arányba hozzák a termeléssel. A természet bölcsen gondoskodott arról, hogy a folyton szaporodó embermilliók ne csak megtalálják az életfenntartáshoz szükséges javakat, de jobbá és

szébbé is tehessek az életüket. Herczeg Ferenc szavait idézem: „Ha az élet lemondana a szépség fényüzéséről és leegyszerűsítene önmagát a feltétlen szükségességgé, akkor megvalósulna az orosz író szörnyű álma: az emberek mint fogakkal ellátott gyomortömlők szaladgálnak, ha ugyan akadna ember aki vállalkoznék rá, hogy végigéljen ilyen életet.”

De egy kissé elkalandoztam az én védelemben részesítendő közséfejlesztési tervezetemtől és most végzetül a szűkebb hazámban hangoztatott azzal a komoly ellenvetéssel kell sikra szállnom, hogy a külsőleges közséfejlesztés és szépítésnek a község gazdasági fellendülése az elengedhetetlen előfeltétele. A végső cél tekintetében ugyan egyetértek és elismerem a gazdasági érdekek elsődlegességét, de nem látom be, hogy — nevezük talán úgy, — esztétikai közséfejlesztés miért legyen csupán függvény és miért ne lehetne egyik hatóerő az annyira áhitott gazdasági megerősödés elérésében. Ha a kettőnek kölcsönhatását kutatom, arra a meggyőződésre jutok, hogy ha nem is áll éppen fordítottja a szerintem nem jól beállított álláspontnak, józan, fokozatosan keresztlüvvit közséfejlesztési politika nem éppen lebecsülendő eszközevé tud válni a gazdasági uton való előrejutásnak.

Egy több mint 2000 éves példázat megtanít bennünket arra, hogy a közületek az emberi szervezethez hasonlóak. És ha igaz az, hogy becsületes, jószándéku munkát csak egészséges, ép és tiszta, nem pedig rossz és beteges kinézésű, züllött külsejű embertől várhatunk, az is igaz, hogy ha egy község magasabb fejlődési fokra törekszik, mindenkéltől takarítsa el a maga portájáról falusi szemétdombját, külsejét hozza rendbe és teremtsen meg az egészséges élet feltételeit. (Folytatjuk)

Török Kálmán prépost-kanonok ünneplése.

Folyó hó 5-én volt a gyöngyösi főegyházmegyei énekkar 50 éves jubileuma, amelyen Török Kálmán kanonok, a gyöngyösi rajongásig szeretett volt plebánosa és országgyűlési képviselője is megjelent. Gyöngyös város közönsége ezt az alkalmat ragadta meg, hogy küldöttség útján közölje vele Toldy József lelkes indítványára hozott azon egyhangu határozatát, hogy hervadhatatlan érdemeinek minden időkre való megörökítésére uccát nevezett el nevével.

A küldöttséget Orosz Ernő polgármesterhelyettes vezette. Remek szónoki beszédéből, amellyel meseterien ecsetelte a közélet kimagasló alakjának kiváló érdemeit és azt a hűséges ragaszkodást, amellyel vele szemben a gyöngyösi halatlejes szívet viseltek — lapunk szűk terjedelménél fogva csak az alábbi legmegkapóbb részleteket közölhetjük.

„Gyöngyös város képviselőtestületének követeljük, hogy akikre az a kellemes feladat hárult, hogy Nagyságod előtt megjelenve, tudomására hozzuk a közgyűlés egyhangu lelkesedéssel meghozott azon határozatát, hogy a város egyik uccáját Nagyságod nevével jelöli meg a következő indokok alapján:

A képviselőtestület az eddigi Német uccát a város egykori nagynevű, nagyszívű, felejthetetlen volt plebánosának és országgyűlési képviselőjének Török Kálmánnak nevével rendelte megjelölni, hogy a jelenleg élő generáció előtt az iránta érzett nagyrabecsülését, háláját, szeretetét ezzel is kifejezze, az eljövendő nemzedék előtt pedig az ő személyét és működését minden időkre követendő, buzdító példának állítsa fel s ne csak a város polgárai, hanem a Gyöngyösön az idők folyamán majdan megforduló összes idegenek előtt is fenn hirdesse, hogy ime, ilyen megbecsülésben van része a hálás közönség részéről annak a férfinak, aki egész életét, minden erejét, tehetségét, önzetlenségét, szinte önfeláldozóan lelkes kietartással a közügyek szolgálatába állította; a képviselőtestület ezúton is demonstrálni kívánta, hogy ime ilyen kitüntetés jár annak, aki messze kimagasló papi és polgári erényeivel tündökölt a város közelében.

A képviselőtestület a tőle telhető legszebb jutalmat, a legrikább kitüntetést nyújtja Nagyságodnak, azt a megkülönböztető érdemrendet, melyben élő embert elvi okokból nem igen szokott részesíteni s kivételt eddig csupán a nagy tűzvészkor városunkba siető s gyászunkban bennünket megvigasztaló koronás királyi párral, továbbá a honmentő, a nemzeti hadsereget megalapító s az országot a bolsevizmus szennyes hullámaival megtisztító jelenlegi államfővel, a kormányzóval, végül a város legnagyobb élő jötevőjével az egrí érsek lenkólt személyével tett. S ezekhez a fényes nevekhez sorakoztatta most kivételesen Nagyságod kivételes egyéniségét; hangsúlyozottan említem, hogy most, mikor már közel két évtizedes történelmi távlatból szemlélheti, ítélheti meg egykori gyöngyösi működését: hangsúlyozottan ismétlem, hogy most, mikor már nem befolyásolja, nem feszélyezi elhatározásában az a mérhetetlen lelki és világi hatalom, melyet annakidején a városi közéletben gyakorolt.”

Az ünnepelt könnyekig meghatva mondott köszönetet a nem várt szép kitüntetésért. A lélekemelő ünnepségen jelen voltak részére sokáig felejthetetlen élmény lesz az a nagyszerű ünnepség, ahol az önzetlen tiszta közérdekű munkát — a hálás polgár lelke egész odaadásával igyekezett meghálálni, megköszönni.

A Hatvani Cukorgyár Részvénytársaság igazgatósága, felügyelőbizottsága, tisztviselői és munkásai mélyen megrendülve tudatják, hogy a vállalat igazgatóságának elnöke
báró Hatvany Béla ur

a volt Főrendház tagja

január 31-én Wienben, hosszas betegség után, az élők sorából elköltözött.

Kiváló szaktudásával, nagyvonalú irányításával, vállalatunk felvirágoztatása körül soha el nem muló érdemeket szerzett. Tisztviselői és munkásai nemesgondolkodású, megértő főnököket és igaz jóakarókat siratják a megboldogultban.

Fenkólt emléket mindannyian kegyelettel őrizzük!

Bajor községek.

Írta: **Magnin Alfréd.**

(Folytatás.)

Elindulunk a községbe. A községhez falán márványtábla a világháború hőseinek neveivel. Az utcán kétemeletes nagy épületre mutat az O., melyen ki van írva, hogy iskola. Tovább menve egy emeletes kis épületen felírás: Joseph-Spital. Egy öreg, elég jól ruházott ember csoszog a vaskerítés mellett. Magyarázza az O., hogy ez a vagyontalan, elaggott emberek részére szolgál, vagyis szegényház. Ez majdnem minden községben van, úgyszólván nincs község, melyben ne lenne.

A szegényház mellett egy felírás nélküli 2 emeletes nagy épületet látok. Ez a Krankenhaus kórház. A nagyságáról fogalmat ad az, hogy 70 ágy van benne. Egy orvosa van, az ápolást apácák teljesítik. Van 7 ágyas, 3 ágyas de vannak azok számára, akik kívánják 1 ágyas szobák is. Egyébként sok beteg van állandóan, részint, mert állandó orvosi kezelés végett bejönnek feküdni, részint mert majdnem mindenki biztosítva van. A munkaadó és munkás különösen kötelezve is van a betegség esetére való biztosításra. A környékbeli községek is küldenek betegeket, hiszen az apróbb községek kórházat nem tartanak fenn: néhány ház és egy templom, ezek csak szegényházat tarthatnak. A kórházban az orvos számára több rendelő, operációs szoba stb. Tűkörtisztaság természetesen. Az apáca megmutatja az épületben lévő kápolnát is. Minden villamoserőre van berendezve. Az O. mondja, hogy az írásbeli teendőket a Gemeinde látja el. Az udvar másik felében van egy egyemeletes épület: Isolierhaus, a járványos betegség esetére.

A telek tömb végső részét egy kert közepén fekvő épület, a Bürgerheim foglalja el. Amint bemegyünk, egy barátságos néni megmutatja az ő szépen berendezett szobáját. El akarunk menni s akkor egy pici asszonyka hív bennünket, hogy okvetlenül látogassuk meg. Szép polgári szobában 2 kis fiú az asztalnál. Nem enged el bennünket, míg a másik szobát is meg nem nézzük. Elmondja, hogy ők ketten vannak, egy másik idősebb nővel, azért van két szobájuk. Független az ablakon. Az O. beszél el, hogy azok, akiknek némi vagyonuk van, be szoktak menni öregségükre a polgári otthonba, hol lőznek rájuk és gondtalan öregségük lesz. Butoraikat rendszerint az otthonnak hagyják.

A tiszta utcákon az O. a vágóhidhoz kalauzol bennünket. A főépület kb. 20 m. hosszú; felvonókkal, vaspályákkal jól felszerelve. A vágóhid kifutói magát, évente 100 darabot vágnak; házi fogyasztásra is. Vágási díj 1 borjutól 1 márká. Ezenkívül kötelező állatbiztosítási díjat is szednek, mely arra szolgál, hogy tuberkolikus stb. elköszandó állat értéket a vágató visszanyerje. A főépület mögött van a lovagóhid épület. Egy külön nagy épületben lévő gépház szolgáltatja a melegvizet, valamint a hűtőkamráknak a hűtővizet. A betonépületben lévő vaskeretekben minden mézárós bérelhet hűtőfülkét évi 10 márkáért. A vágóhid kezelője fenn lakik ezen épületben lévő fűrdőben. Négy kádifűrdő és zuhanyfűrdő (Brausebad) van. Hetenként háromszor lehet fürödni. Átlag naponta 200-an fürödnek, hiszen a Brausebad csak 20 Pfening.

Innen nem messze van az uszoda. A patakából van egy holdnyi terület beton közé fogva, sok fűrdő-

kabinnal. Megtudom, hogy nyaralók is megfordulnak a községben. A nyaralóknak fizetnők kellene a község számára is valamely díjat, de ez nem szokott befolyni.

Visszafelé menve a községhezára, bemegyünk az őrszobába. Egy intelligens rendőr magyarázza, hogy mi van a szobában. Kinyit egy keskeny magas falszekrényt, melyben a bilincsek lógnak. Egy másik falszekrényt nyit ki, ebben van elhelyezve az ágy, melyet este kivesznek. Egy fiókos szekrényben kartotéklapok vannak. Minden 15 éven felüli egyénnek kartotéklapja van, melyen a személyi adatok (előélet, stb.) fel vannak jegyezve. Jelentkezési kötelezettség van; mindenki kitölti a községbe telepedésekor a lapját; ezenkívül hivatalból is bekérik előző lakhelyéről az adatokat. Nem fordul elő hamis adat bevallása, hiszen ez a németeknél kedvezőtlen következményekkel járna. Az elköltözőknek lapjai fölé vannak helyezve. Az őrszobából nyílik egy kis helyiség, melyben egy szalmazsákkal ellátott ferde fapriccs van: a kapatos besörözötték reggelig ide kerülnek.

Dacára, hogy dél van és már bucsuztunk, az O. bevisz a múzeumba. A felügyelő részletesen magyaráz a szobában lévő ruhadarabok, fejkötők, képek, gyertyakoppantók, edények és más használati tárgyakról, majd egy hátsó, eddig észre nem vett ajtón átvezet a másik szobába. Minden tárgyról tudja, hogy mely évből való, melyik családé volt, mi az anyaga, stb. Ezután következik egy kis terem, melyben egy régi oltár és templomberendezés van megőrizve. A padokon kis cimrek, melyek minden családnak jellegzetes foglalkozását mutatják. Még 3 szoba következik; százakra mérő tárgyak. A Zepelin gróf által Flbraeckban lelobott nevéjegy bekerezelt képtől kezdve a több százszázalékos, néha 150%-ból származó tárgyakig. A felügyelő hölgy mutat egyes tárgyakat: ezt a mának már kérték 300 arany márkáért, ezt 500 márkáért; nem adják oda. Az O. mondja, hogy az idein még két szobát fogunk berendezni, hogy ne legyenek a tárgyak összezúfolva. A vastag látogatókönyvbe beírjuk a nevünket.

Az után megköszönjük az Oberinspector szíves fáradozását és meleg köszönettel búcsúzunk.

Elindulunk a 300 lakosú Pauerba. Gyalog menünk egy dűlő uton át. A földet a búr a vidék majdnem teljesen sík, apró kavicsos vannak beszóva. Nincs egy tenyérnyomásnyi hely, hol kavics ne volna, de azért mind fészantott, munkált földet. Utközben biciklis kalapos nőkkel és férfakkal találkozunk, akik Grüss S. Gott üdvözléssel haladnak el mellettünk. Barátom mondja, hogy ezek mind földművesek, falun ugyanis köszöntik az idegent.

A faluba beérve kellemetlen trágyaillat csap meg, mely azután az egész falun át elkísér. Az utcákon szemét és trágyahulladék. A Bürgermeistert keressük. Nők, gyermekek a legszívesebben utasítanak utra. Megyünk a Bürgermeisterhez. Ez egy külsőleg is felismerhető bajor földműves. Az ajtón belül állunk. Barátom elmondja, hogy magyar vagyok, aki meg akarja ismerni, hogy milyen egy kis bajor falu, a házukat megnézni és a község írásbeli munkájának elvégzéséről szeretne kérdezősködni. A B. elmondja, hogy az írásbeli dolgokat ő végzi, azonban nem mutatja meg, mert azt nem szabad. Kérdezem, hogy a tanító segít-e. Azt mondja, nem; ő mindent el tud végezni. A fal mellett húzódó lócán ül a felesége, aki fel nem néz, hanem folytatja a varrást. A szobában van egy szekrény, egy asztal, kályha, három oldalon lóca. A szoba mintegy 30 m², ez a

nappali szoba. Elmondja, hogy neki 30 hektár földje van, de tavaly ugyyszólván semmi sem termett a különféle elemi csapások miatt. Pedig ő tudna gazdálkodni. Odavezet az ablak melletti tulsó falhoz, hol egy fénykép van ráában. Mindeddig az ajtó mellett állunk, mert le nem ültetett. Kézlogással sem tüntetett ki. A fényképen ő van levéve egy oly föld közepén, hol látható, hogy ő műtrágya kísérletet végzett. A műtrágyázott növény kétszer akkora, mint a közvetlen mellette lévő trágyázatlan. Mialatt magyaráz, az asztalon lévő 3 megcímzett borítékot nézem. Látom, hogy Puch község küldi. Az irás a borítékon kifogástalan, szép betűkkel. Az iróasztalán egyébként néhány irás van, más írományt a szobában sehol nem látni. Nem vonakodik, hogy a házat megmutassa. A nappali szoba melletti, udvarra nyíló, kis, hosszualakú konyhaféléből egy tapétaajtón átbocsájt az istállóba. A tehének fejénél megüünk végig a fal és a betonjászol között. Naponta kétszer etet. 9 nagy szarvasmarhája, 3 szopós borjúja és 2 lova van. A tehénk meg vannak patkolva, azokat is istállóban van 5 angol-fajú fiatal malac: az öreg disznók nincsenek odahaza. Az istállóból nyílik a szénapajta. Ez képezi a kőház földszintjét. Az emeleten 4 szoba van: a háló, a gyermekszoba, vendégszoba és a cselédlány szobája. A szénapajta persze az emeletre is kiterjed teljes magasságban. Csak a nappali szobát fűtik télen, az emeleti szobákat nem. Az udvar elkerítve nincs. Egy szép bricskát akkor húztak ki a csürből.

Megemeljük kalapunkat és elmegyünk megkeresni az iskolát. Az Expositus jön elénk és szívesen bevezet az iskolába. Egy tanterem van, egy tanítóval, az iskola tágas, világos, tiszta: két fekete-tábla valóban fekete, szép 2 falitérkép. Egy homokasztalca, melyben homokba rajzolnak a gyermekek. Színes képreprodukciók a szemléltető oktatás számára. Most 3 hetes husvétli szünidő van: krumpliszedéskor szintén nagyobb szünet van a nyári szünidőn kívül. A „Herr Expositus” egy fiatal pap, aki megmutatja az iskolában azt a 120 új könyvet, amelyeket a tankönyvekén kívül éppen most hozatott.

Megerősíti az Expositus, hogy a Bürgermeister tényleg egymaga intéz el minden hivatalos ügyet. Ha valamit nem tud, átgyalogol Fibruckba és ott megkérdezi. A tanító neki semmit nem segít, ellenben van a pénzbeszedéshez külön ember, aki a Gemeinde pénztári ügyeit tiszteltelűjért intézi. Felhívja a figyelmünket egy fura, mely a templom mellett magas vaskerítéssel van körülvéve s amely majdnem 1000 éves. Odamenve látjuk, hogy a hatalmas előta vasrudakkal van összekötve és egy vastáblán írlva, hogy 1109-ben egy itteni kolostorban élő hercegő ültette. A templom mellett van az Amtstafel, melyre krétával vannak rövidek írlva a hivatalos hirdetések.

Az időm rövidre volt szabva. Sok olyan kezdeni valóm lett volna, amelyre nem tudok ma sem teletet találni.

Eugen Ernst Leer barátom hazafelé menet elbeszéli, hogy tavaly ő Pesten járt társaival és menyire megvendégelték a Törley pezsgógyárban és Haggemachernél. A Hangyát többször emlegeti. Pest szép, „Koszt”-ot ismeri. Első este, midőn megérkeztek, a Continentálba szálltak, mert úgy tudták, hogy nem bátorságos akárhová szállni. Ez azonban furchtbar teuer volt, ezért másnap a „Keztelek” utcában egy diákszállóhelyre mentek, hol azután a többi időn át nagyon jól érezték magukat.

A hegyközségekről és a szőlőgazdaságokról szóló törvényjavaslat előadói tervezetéhez.

Írta: Toldy József.

A szőlőgazdálkodásról és a hegyközségekről alig három évvel ezelőtt megjelent törvényt még végrehajtani sem sikerült s már új törvényt készítenek. Mi sem bizonyítja jobban, hogy az a törvény is halvaszületett, mint ez a tény. Nem az élet számára készült, nem a szőlőgazdák érdekében, nem a gyakorlati élet számára, hanem egy szerencsétlen elméleti elgondolás alapján.

Nem sokkal jobban vagyunk a mostani törvényjavaslattal sem. Ennek is olyan súlyos tévedései vannak, melyek már születése előtt halálra ítélik, melyek lehetlenné teszik a végrehajtását, amelyek csak újabb terheket és megkötöttségeket raknak a szőlőgazda nyakába, anélkül, hogy anyagi sorsán javítanának. Mert ugyebár világos, hogy ezt a törvényt is a szőlőgazdák érdekében s nem azok érdekeinek ellenére akarják létrehozni? A helyzet azonban az, hogy az előző törvény hibáit ezen törvény is átvette, sőt még ujakkal tetézte. Nem akarok most részletekbe bocsájtkozni és minden hibájával foglalkozni ennek a törvényjavaslatnak, csak egy-két speciálisan érdekes szempontot akarok megvilágítani.

Azt mondja a törvényjavaslat 28 §-a: „A közvetlen termő, direkt termő amerikai vagy hybrid fajlakkal betelepített szőlőket, a földmívelésügyi miniszter által megállapított fajták kivételével felújítani, pótolni, vagy újra telepíteni, a talaj minőségére való tekintet nélkül tilos.

Az ilyen szőlőfajtákkal betelepített szőlők az 1935. év végéig átoltandók; vagy kivágandók.”

Mindannyian tudjuk, hogy ez a §. elsősorban a noah szőlő ellen irányul. Kétségtelen, hogy a noah borokkal történetek visszaélések és ma is történnek, kétségtelen az is, hogy a magyar bor hírnevét nem emelik a noah szőlőből készült borok s ebből a szempontból érthető a törvényjavaslatnak ez a §-a. De minden éremnek két oldala van s ezt a kérdést is meg kell vizsgálnunk más szempontból is. Gyöngyösön pl. az egész környék csupa 1-10 holdas kis szőlőgazdákból áll. Ezeknek rendszerint van 1-2 holdnyi noah szőlőjük is, amelyek minden talajon, még a teljesen kielt, sovány talajon is évről-évre, még a legnedvesebb, legperonoszporásabb esztendőben is nagy termést ad. Emellett munkáltatási költsége végtelenül csekély, permetezni nem kell, a peronoszporával szemben teljesen ellenálló. Annak a szegény gazdának, akinek egész léte a szőlőterméstől függ, egy biztósítás a noah szőlő, mert az minden évben meghozza a maga termését és megmenti a teljes nincstelenségtől. Abban a sovány kielt talajban másfajta szőlő meg sem teremne. Sajnos Gyöngyösön, mivel nincs leelő, nincs állattartás, nincs trágya, a szőlők nagy része trágyát extizedekora át sem lát. A noah még ilyen sovány, a más, nemesebb szőlők által már kielt talajban is dusan tenyeszik. Az átoltással is baj volna. A tapasztalati tényekre hivatkozva határozottan állítom, hogy az átoltási kísérlet egyenértékű a kivágással, mert vidékünkön, noah alanyon ez a munka nem sikerül.

És még van egy szempont, ami ezen §. ellen szól. A borok egy részét borpárlattá dolgozzák föl s itt nem számít a bor zamata, csak a szesztartalma. A noah szőlők elég magas szesztartalmu bort adnak s állandóan nagy terméssel ajándékozzák meg gaz-

dáikat. Nincs az a hold ójtvány szőlő, amelyik annyi borpárlatot adna, mint egy hold noah. Az olcsóbb termelés szempontjából tehát igenis jelentőségük van a noah szőlőknek. S azoknak, akik erre azt válaszolják, hogy éppen a többtermelést akarják megakadályozni, csak az a válaszom, hogy ez nagyon szűklátókörű politika. Ha a jobb talajokon minden féle szőlőt ki akar irtani a törvényjavaslat, ha a minden talajon bőven termő direkttermőket is ki akarja ezért irtani, akkor ennek az lesz az eredménye, hogy a holdankénti átlagtermésünk csökken és így drágábban termelünk, mint más országok s így természetesen nem is tudjuk a versenyt fölvenni a külföldi piacokon a drágább borokkal. Arra kell törekedni inkább, hogy minél olcsóbbá tegyük a termelést, minél inkább emeljük a holdankénti átlagokat s így az olcsóbb borunkkal kiszorítsuk versenytársainkat a külföldi piacokrol. A gazda pedig ha szőlőiből 30 % területen véletlenül noah termelt, föltétlenül olcsóbban tudja adni ójtvány borát, mert a noah bor, amit szesznek dolgoznak föl — biztosítja részére a termelési költségek nagyrésztét — évről-évre biztosít egy minimális jövedelmet részére. Franciaországi példára hivatkozom itt, ahol nem igen van szőlőgazdaság, ahol a területek egy részének direkttermőkkel való betelepítése által ne biztosítaná magát minden szőlőgazda. Miért akar a törvényjavaslat megfosztani bennünket ettől a darab kenyértől? Ez nem rontja a borunk hírnevét, mert a törvény e §-a helyett azt rendeljek, hogy a direkttermőkkel készült borok csak konyakfőzésre használhatók fel. Miért akarják kényszeríteni ezeket a kisembereket, hogy eredménytelen átoltásokkal kísérletezzenek és azokat a kiélt sovány földeket más szőlőkkel telepítsék be, hiszen azokban más szőlő úgysem terem meg.

És miért akar berendezkedni az a törvényjavaslat a trianoni határokra, miért akar olyan termelést beállítani, amelyik azt tételezi föl, hogy soha kivételünk borból nem lesz. Nem lelkiismeretlenség berendezkedni örök időkre így, nem remélnék már egy nagy Magyarországot azok a jó urak, akik ezt a törvényjavaslatot szerkesztették?

Hát mi Uraim, jegyezzék meg maguknak, hogy remélünk, törhetetlen hittel remélünk, hogy jön még egy szebb, egy boldogabb jövő s szükség lesz erre a bortermelésre, lesz erre fogyasztó. Ne irtsuk ki szőlőinket, ne rendezkedjünk be a kisebb és drágább termelésre.

A törvényjavaslat egyéb sérelmes intézkedéseivel más alkalommal óhajtok e helyen foglalkozni.

A korlátlan lehetőségek hazája — közelről nézve.

Irta: ifj. Minarik János.

Ma, midőn mindenki hazánk rossz gazdasági helyzetéről beszél és a megélhetés, illetve az elhelyezkedés nehézségeit említi, többek felkérésére meg akarom világítani, hogy a gazdasági krízis nemcsak Magyarországra terjed ki, hanem az Egyesült Államokat is erősen érinti.

Könnyebb-e az élet az államokban? Jobban élnek-e az emberek? Van-e munkanélküliség? ezek azok a kérdések, amelyeket minden Amerikából átjött embertől kérdeznek. Pár vonással szeretném változtatni az ottani gazdasági helyzetet.

Husz évet töltöttem az Államokban, láttam a háboru előtti nagy fellendülést, és oly állást töltöttem be, hogy alkalmam volt megismerni az amerikai ember életét, mentalitását. Erről azonban most nem akarok beszélni, — a kérdés az: jobb-e a világ a győztes Amerikában?

Erre egy válasz van: nem! Igaz, hogy az életstandard jóval magasabban áll, mint nálunk, de a tömegnyomor nagyon nagy gondot okoz a vezető köröknek.

A mi nyomorúságunknak az igazságtalan békeszerződés az oka, azonban a győztes Amerikában is bajok vannak, az ottani helyzet nagyon hasonló a miénkhez és hasonlított már pár évvel ezelőtt.

A háboru alatt a termelést a végletekig felfokozták, mindenki kapott munkát és jól fizették a munkásokat, vagyonok képződtek máról-holnapra és mindenki meg volt győződve, hogy ez az aranykor örökké fog tartani. Az 1929 év azonban nagy kiábrándulást hozott. A raktárak tele voltak, azonban a háboruban lerongyolódott és koldussá lett fogyasztópiac nem tudta a gazdag Amerika produktumait felvenni. Az üzemek a nálunk is jól ismert „leépítés”-hez fogtak. Eleinte csak 1—2 gyár, bank bocsájtott el néhány alkalmazottat, később már bankbukások sorozata következett, régi cégek zárták be máról-holnapra kapuikat és a bezárt kapuk előtt tanácstalanul állottak a munkások ezrei. A helyzet évről-évre rosszabbodott, hiába jósolta meg Hoover elnök a „prosperity”-t, az nem jött el. Elkövetkezett az az idő, hogy a munkanélküliség problémája a legfontosabb kérdéssé nőtte ki magát. 1928 végén 140 millió lakos közül 3—4 millió állt munka nélkül, egy év múlva ez a szám 6 millióra növekedett; 1931-ben 10, 1932-ben 15 millió emberről kellett az államnak gondoskodni.

A nagy krízisnek oka kettős: Az első a technika óriási fejlődése, amely feleslegessé tett sok száz munkáskezet. A bevándorlás eltiltásával javítani igyekezett a helyzetet Amerika, de ez már nem sokat használt. Hogy mennyire leegyszerűsíti a gépa munkát, — arra jellemző példa, hogy azelőtt egy autókarszéria festése körülbelül két hétig tartott, ma 4 óra alatt végzi el a gépek bekapcsolásával ugyanezt a munkát egy ember. Ez az egyik oka a krízisnek, a másik pedig az, hogy hiába termelnek, nincs felvevő piac. Benn az országban is csökkent a vásárlási készség és az export is megállt. 1928-ban mezőgazdasági cikkeikért bejött 11 milliárd dollár, 1932-ben pedig 2 milliárd dollár.

Jelenleg az a helyzet, hogy folyik az angol arany az amerikai bankokba, azonban a forgalomba nem kerül bele a pénz, hanem a bankok páncéltérmeiben pihen.

A „korlátlan lehetőségek hazájában” ma nem indulnak meg karrierok, a gazdasági élet pang és úgy látom, hogy bár nálunk is nagyon nehezek a viszonyok, mégis könnyebb itt a kisemberek élete, mint az Egyesült Államokban.

A hatvani kereskedők különlegesen rossz helyzetével lapunk legközelebbi számában fogunk részletesen foglalkozni. Hatvan képviselőtestülete a holnapi napon tárgyalja a kereskedők kérelmét, a hazaoló kereskedelem megtiltását. Ismerve a képviselőtestület megértő gondolkodását, bizton hisszük, hogy a kérés teljesítve lesz.

Néhány szó a közegészségügyhöz.

Írta: **Beökönyi Viktor.**

Nemrégiben hozta a rádió és hozták a napilapok is a Statisztikai Hivatal azon megállapítását, mely szerint ma a 60 éves kort jóval több ember éli meg, mint ahogy élte meg akár csak tíz év előtt is.

Miután minden nemzet egyik főterekvése az, hogy népességének számát növelje s az al növelje befolyását a népek versenyében: ezen statisztikai adat felhívja figyelmünket arra, kulassuk, minek is köszönhessük az öröndetes javulást.

A háború vagyis inkább Trianon, az ország területét egyharmadára zsugorította össze. A régi Magyarország 3 teljes egyetemmel rendelkezett, míg a mai négyet mutat fel. Tehát épen négyszer annyi egyetem esik most annyi területre, mint a háború előtti időben esett.

Ezen nagymérvű arányeltolódás talán más szempontból nem épen kívánatos, de e „túltermelés”-nek köszönhetjük azt, hogy a közegészségügy javult és ma oly faluban is van orvos, hol orvosi letelepülésre annakelőtte senki sem mert volna gondolni s hol egy héten, ha egyszer, látott a község orvost.

Mi volna itt a további teendő a község, a betegek s az orvos érdekében, hogy ezen kedvező állapotot intézményesen rögzítsük?

A vármegye orvosi körökre van osztva, e körök 5-6 községet foglalnak egybe. A község fizet a körorvosnak évi általányt a község nagysága arányában 200-500 P-ig. E díj fejében köteles a körorvos heteként egyszer a községbe kiszállni s a jelentkező betegeket hatóságí árszabás alapján gyógyítani. Ezen orvosi köröket kellene szaporítani úgy, hogy 5-6 község helyett 3-4 község képezzen egy kört.

Ily intézkedés nem kerülne senkinak sem pénzbe, de fejlesztené a közegészség ügyét s egy jó lépéssel közelebb vinné az országot, a vármegyét a nyugati kulturához és megszüntetné sokvisszás állapotot, mi kivált télviz idején az utakkal kapcsolatban mutatkozik.

És mégis mit látunk. A hatóság, melynek meg kellene ragadnia az alkalmat, hogy a széles népréteg jólétét emelje s pedig, ami nagy szó, emelje anyagi áldozat nélkül — merev álláspontot foglal el e tere és inkább nehezíti, se nem elősegíti az új orvos elhelyezkedését.

Mindentek van jó es rossz oldala — úgy van ez ügynek is. A kérdés az, kire származik hátrány az orvosi körök szaporításából. A hátrány bizonyára a régi körorvost emé, az ő jövedelme csappanna meg 20-25 %-al.

Mármost ez itt a kérdés: fontosabb-e az, hogy a mai körorvos elvezzen továbbra is vagy évi 7-8.000 P. jövedelmet és emellett 5-6 község csak heteként egyszer látson orvost az általa fizetett 200-500 P. évi általányért, avagy az fontosabb-e, hogy egy körorvosnak csak három-négy községe legyen és ezeket nem egyszer hanem háromszor is meglátogassa heteként s így 3-4.000 lélek jusson könnyen hozzá, hogy baj esetén közel, nem drága, télviz idején is hozzáférhető orvost találjon, ki ép közelsége és kevesebb betege folytán, nagyobb odaadással fogja dolgát végezhetni.

Emlékezzünk meg Madách mondásáról, „milliók egy miatt”. — Nem a nép van az orvosért, de az orvos a néprért. Ha meg tud élni egy régi orvosi

körben egy magánorvos, úgy ez azt mutatja, hogy a kört szűkebb körre lehet szorítani. Azonban segítjük meg az új orvost legalább avval, hogy öneki adjuk a község fizette általányt, hisz a régi körorvos szerepe ily esetben ugyis csak névleges a magánorvos közelében.

Ma midőn minden tere magá a kormányzat leszállítja a fizetést, mikor az a jelszó „kevesebb kereset de több kereső” ily, viszonyok között igazán érthetetlen, hogy miért nem akarja a vármegye az orvosi köröket kisebb körökre osztani, mikor az új besorítás után is 5-6.000 P. jövedelem marad a régi körorvos részére, a szociális jólét pedig emelkedik és több egyéni egyszisztencia oly biztos alapot nyer, melyre családi élet is alapítható.

A nemrég elhunyt közoktatásügyi miniszter a nép szellemi alapjait rakta le, nem csekély költséggel, most a vármegyén a sor, a nép teszi jólétének alapját biztosítani, emelven a közegészségügyet, üdvös, költséget nem igénylő orvosi reformmal. Ki tudja, hogy egy-két év múlva egyáltalán még lehetne-e szaporítani az orvosi köröket, vagy ha lehetne is, csak jelentékeny áldozat árán. A ma orvosa beéri egy szerény lakással, míg később a megyétől, a községtől várná annak felépítését.

A megye népe hálásan fog megemlékezni arról, ki ügyét révbe juttatja, aki ad újabb adó nélkül.

A báró Hatvany család újabb adománya a hatvani inségmunka céljaira.

Értesülésünk szerint báró Hatvany Endre a báró Hatvany család nevében a hatvani munkanélküliek támogatása céljából újabb 6000 P.-t bocsájtott az előjáróság rendelkezésére. Ezen összeg segítségével Várkonyi Sándor főjegyző értesítése szerint már a közeli napokban meg fog indulni a Zagyva védgátjának emelése, amely földmunka amellett, hogy tekintélyes számú munkást is foglalkoztat, egyszerre mint nagy fontossággal bír a község biztonsága szempontjából, mert a legutóbbi árvizek is azt igazolták, hogy a községet komolyabb árvíz esetén igen nagy veszély fenyegeti. A Hatvany családnak ezen sorozatosnak mondható nemes gesztusa igazán nem szorul külön elismerésre.

Hatvan község tejakciója a szegény gyermekek részére.

Hatvan község előjárósága megértve a súlyos idők parancsoló szavát, teljes odaadással azon fáradozik, hogy a lehetőség határain belül a szenvedő lakosság nyomorát enyhítse. Várkonyi Sándor főjegyző megértő lelket dicséri azon ténykedés, hogy a szegény gyermekek délelőttönként 3 deci forralt tejet és 1 kg-os külön e célra süttött kis cipőt juttat. Ezidőszent 250 gyermek részesül ebben a segélyben, amely szám rövidesen 300-ra fog felemelkedni. Ez a segélynyújtás a községnek havonta kb. 1000 P.-be kerül.

Ne felejtse el az előfizetési díjat beküldeni!

Három hangulat.

Írta: Dr. Hammersberg Elemérné Kovalik Ilona.

Európa vajdó hangchaosában három helyről cseng felém az örök szép, örök jó és örök nagyszerű melódiája, mint halk vezérlő motívum, egy hatalmasan tragikus operából:

Nerviből, Luzernből és Uppsalából.

III. UPPSALA.

Kis-diák korom zsenge rügygondolataiban már ott motoszkált, nagyobb diákságom vándorlásai közben, itthon és Európa kisebb-nagyobb egyetemi városaiban mintha őt kerestem volna, embrenyi-ember lettem már, magam is szerény tudást osztogató, gondolatokat oltoató és lelkem kereső fejezetét már majdnem lezártam, amikor megláttam az igazi, mindent alaposan bevilágító s mégis szerényen meghuzódó, nagyszerű tudás megietesítőjét, Uppsalát.

Hátam mögött délre, a távolba vesző Stockholm klasszikus komorsága, méltóságteljesen komoly, mélabus siluettje... körülöttem apró tavakkal, zuhata-gokkal, reszkető nyiresekkel, buja rétekkkel, mohos sziklákkal, fából remekelt tanyákkal, ódon kastélyokkal teleshórt s a nap ezüstösen aranyló, soha teljesen le nem nyugvó, foszforeszkáló csipkéjébe burkolt svéd táj... Előttem, a történelmi korok élő mérföldköveivel jelzett, palinás váru, mindeneket kiegyenlítő filozófiai bensővel feltáruló dömmal s a nagy természettudós Linne füvészkerájéből áradó levegővel beillatosított, sokat ígérő hely bontakozó körvonalai...

A régi Uppsalában még a többezer éves pogány mult kísértett. A „Svear”-ek áldozati templomának köveiből emelkedett a mai Isten-háza s a K. u. 6-ik évszázadból három hatalmas királysír, fémjelezve észak misztikus házi-isteneinek neveivel: „Odin”, „Tor” és „Frey” őrizték a mult haldokló szellemét s a reájuk boruló üdezőld pázsit-szemfedő, az örökké megújuló természet törvényeszerűségéről mesélt.

Az egyetem festői foglatatba rakott drágakő volt, uralkodó háttere a vörös tégláru, ódon felle-gvár, melyet még Vasa Gusztáv kezdett építeni 1580-ban. Harangtoronyában este 9-kor, a lealkonyuló multnak, reggel 6-kor pedig az újra ébredő jövőnek kondult meg a harang. Körülötte Linne francia stýlű, szinte geometriai precizitással beosztott növényrend-szereinek ezerszínű szőnyegek terültek el, csillogó vízü tavakkal diszitve, melyekben számtalan vízi-növény kigyózó gyökere és fejcskéje játszadozott és bókólt egymásfelé. A kísérleti narancsliget sötét bokrai között valamikor a nagy botanikus együtt dolgozott Celsiussal, a róla elnevezett hőmérő feltalálójával. Az egyetem maga is dombon áll. A környező hatalmas fák lombrengetegén keresztül utat törni akaró napsugár s a szélben mozgó levelek bujócskája foltokat és világosságokat vetít falaira. E jelenség önkéntelenül is az emberi koponya isteni játékához hasonlít, amint homályos problémákat világít meg, majd eltedi azokat, hogy újabb formák-ban gyönyörködhesen feltárt ragyogásukban.

Előtte Geijer E. G., Svédország legnagyobb történészének szobra áll, egy elmélyedő alakkal, a „Tanken”-nel, „Gondolat”-tal.

Az egyetem könyvtárában 700.000 kötet könyv és 17.000 kézirat van. A könyvtár legnagyobb kincse a K. U. 500-ból való és észak Olaszországból származó Codex Argenteus, vagy Ezüst Biblia. Ez a műkinestulajdonképen biborszínűre festett pergamentre ezüst tintával írt, gót nyelvű négy evangélium.

S mennyi vallásfilozófiai, természet-tudomá-nyi, történelmi és filozófiai remek még ezen kívül!

Keresgélve és lapozgatva a foliánsok e gazdag birodalmában, oly elenyészően kicsinek és az idők hatalmas méreteihez képest oly észrevehetetlenül rövidnek tünik fel egy emberi agy s egy emberi élet, még csak ahhoz is, hogy mindezekről tudomást szerezhessem, hát még ahhoz, hogy alkosson is valami újat. És mégis ezek között lélegzetek és mozogtak olyanok, akik egy élet alatt új rendszereket teremtettek a természeti jelenségek már meglévő, de a felismerés kódében szunnyadó, nyers valóságába, mint Linne, Celsius, Sheele s a lelkiélet nagy chaosában is meggyújtották a legmélyebbről fakadó ősi ösztönök utvesztőjében, a legigazibb, magasabb-rendű törvények utjelző lámpáit, hogy könnyebbé tegyék a tévelygő emberiség lellele vezető útját, mint Swedenborg s hogy megmutassák a történelmi fejlődés csilhatatlanul tökéletesedés felé tendáló hullám-zásában az egyes korok kicizellált lépcsőfokait, mint Geijer.

A dóm, mely egész Svédország leghatalmasabb s egyben legművészibb barokk belsejű katedrálisá, szinte parancsolta, hogy térjünk be. Ott látva a szentet, püspököt, királyt, tudóst, feltalálót és kutatót, amint egymás mellett pihennek a hatalmas boltívek alatt csöndben, szerényen, elrejtve, némelyik csak egy mondattal kőágya fölött, némelyik szinte a márványban is mintha látta esukott szemével a templom felhomályában, azzal a világ számára már meghalt, de egy magasabb élet felé néző mélybe ható látás-sal... kiegyenlítődik a küszöb, mely ott zökken az innen és túl határmezgyéjén... Ők már célhoz értek mind. A saját kibogozott lelkipróblémájával az egyik, az emberiség jobb világ felé terelésével a másik, hatalmas kőalkotásaival a harmadik, a virágok és fák szeretében felolvadva s a termők és porzók rendszerében törvényeszerűségeket hagyva az utódokra a negyedik, a földi hő életét és fagyaszító fokait megjelölve az ötödik, mind... mind... már itt a földön elmulhatatlanul belekapcsolódtak az örök nagyszerűbe, mint gyűrűbe, mellyel a Teremtő jegyezte el magát alkotásával, a világgal.

Uppsala majdnem minden háza, mint meleg, puha fészek várta a tanulni vágyó fiatalok esiesergő hadát, hogy óvja, melengesse a világ minden részéből odaseregglő sok ifju tehetség-ígéretet. Tiszta vendéglok hóleher asztalai, cukrászdák rejtett sarkocskái duruzsoltak bohó álmokról, tervekről s a kacagó, de hűvös karu svéd leányok szemé mintha lobot vetett volna egy-egy feltűnt idegen láttára, hátha Uppsala ígérete kivált valamelyikből nagyon mélyen szuany-nadó igazi nagyságot!

A soha teljesen le nem áldozó nap palástja alá rejtve, így dobogott észak hideg, mohos világá-ban Uppsala örök nagyszerűségéért égő szíve

A Földközi tenger sötét tükrében árván resz- ketnek most a csillagok, mert a szállók majdnem

minden villanyfényes daloló ablaka bezárva s a messzi partok felől érkező, döbbenetesen szomorú híreket félelmesen mormolja maga elé a tenger... Luzern közelében is megrendül a föld, kétségbeesett sikoltás tör utat fel a magasba, egész a Jungfrau tetejéig s az megdermedve némán bámul a rettentés viharba, mely körülötte dühöng...

Uppsala felé pedig talán örökre lezárult az álmok és nagy célok útja, mert áttörhetetlen akadályok és áthidalhatatlan szakadékok teszik lehetlenné azt...

Pedig Nervi nem volt a perverz lelki-félvilág találka-helye, Luzern sem az immorálisan szerzett vagyonok divat-hóbortl szülte terrénuma, Uppsala sem az áltudósok, kontár filozófus-ok és szemfényvesztő felfedezők melegágya: mégis Európa társadalmának minden szépért, jóért és nagyszerűért rajongó, igazán intellektuális rétege halálos ágyán vergődik. A visszaemlékezések hattyudalában szinte zokogja az utolsó könyörgést, hogy e kegyetlen megpróbáltatásokból bár csak a még tisztább szépség, mindeneket átfogóbb jóság és még világítóbb, nagyszerű tudás új korszaka támadna fel.

Várkonyi Rudolf távozása.

Várkonyi Rudolf előlépésének mindeki örül Heves vármegyében, de azt mindenki sajnálja, hogy S. ekszárd elvitte tőlünk. — Az egi pénzügyigazgatóság egyik legértékesebb munkacsejét veszítette el benne, az egi társadalom pedig egyik legkedvesebb közvetlen modorú, jovialis tagját. — A száz éves Egi Kaszinó, melynek a távozó éveken át az igazgatója volt, előléptetése alkalmából bankett keretében akarta ünnepelni, de Várkonyi Rudolf elhárította ezt magától a mostoha viszonyokra való hivatkozással nyíltan, lelkében pedig azért, mert szerénysége ezt úgy kívánta. Hevesvármegye közönségében él a remény, hogy ezt az emberi szenvedések iránt is megértő vezető tisztviselőt nem véglegesen veszítette el.

A Hevesmegyei Gazdasági Egyesület igazgató választmányának gyűlése.

A Hevesmegyei Gazdasági Egyesület igazgató választmánya Borhy György felsőházi tag elnöklete alatt 1. hó 10-én ülést tartott, amelyen az elnök kegyelettel emlékezett meg Balogh István titkár nevének elhunytáról. Indítványára a választmány ösztönző részvételt fejezte ki az egyesület titkárnak. Megemlékezett az elnök a Tiszajobbparti Mezőgazdasági Kamara elnökének, Bottlik Józsefnek elhunytáról is, akinek temetésén az egyesületet az elnök és a titkár képviselték.

Kegyeletos szavakkal áldozott az elnök a nemzeti nagy halottja, Apponyi Albert gróf emlékének is, akinek fia, gróf Apponyi György az igazgató választmány tagja.

A tárgysorozatból 2 fontosabb indítvány tárgyalása bír közérdekű jelentőséggel. Az egyik, a Gyöngyösön, március 2-ik péntekjén megtartandó vármegyei tenyészállat díjazást és vásárt illeti. Dacára azon indítványnak, hogy ezen a díjazáson már csak ellenőrzött szarvasmarhatenyészetek hajthassák fel bikáikat mégis Györfly Kálmán alelnök, dr. v. Kovách László, br. Hatvany Endre, dr. Szigeti Pál és Elek Jenő hozzászólása után az a felfogás alakult

ki, hogy ebben az esztendőben, amelyet átmenetinek tekint az egyesület, megengedi a nem törzskönyvezett anyag felhajtását és bírálat alá vonását is.

Legfontosabb ügye az ülésnek a tejkérdés szabályozása körül felmerült visszasságok orvoslását kérő javaslat megtárgyalása volt. Ehhez hozzájárul a rendeleti szabályozások hiányosságán kívül az a nyugtalanító tény is, hogy a január 31-én lejárt tejszállítási szerződések nem lettek megújítva, hanem csak ideiglenesen meghosszabbítva előbb február 10-ig, azután további 8 nappal február 18-ig.

Báró Hatvany Endre hosszabb és minden részletre kiterjedő felszólalásban mutatott rá az a 1220' 932 M. E. és 27.000 932 M. E. számú rendeletek ellenére fennálló visszasságokra. Ilyen, a rendelkezéseket betartó termelőket súlyosan érintő, de eddig meg nem torolt visszaélések közé sorolható az, hogy pestkörnyéki termelők több tejet visznek be a fővárosba, mint amennyi őket megilleti. Nem tartják be ugyanezen termelők az előirt árakat és olcsóbban adják a tejet, mint ahogy azt a rendelet előírja, ezzel azoktól vonnak el fogyasztót, akik a rendelkezéseket betartják. Számos üzleti vállalkozás működik úgy a fővárosban és környékén, hogy üres istállókat bérbevesz és üzletszerűleg termel tejet, ami a mezőgazdaság sérelme.

Említést tett továbbá a gazdákat legközvetlenebből érintő kérdéssről, az ármegeállapításról, mely ma egyoldalúlag, a kereskedők adatszolgáltatásán alapul; a tejjavallatok rezsijének csökkentését kívánta, s a termelőket terhelő azon rizikónak legalább részben megszüntetését sürgette, amely őket az ipari tej és fogyasztási tej arányának alakulásánál jogtalanul éri. Külföldi példákra hivatkozva rámutatott, a nálunk teljességgel mellőzött tejminőség kérdésére is.

Dr. Döry Gyula a vidéki városok ellátásánál észlelhető hibák közül a batyuzó tejek dolgát teszi szóvá. Javasolja, hogy minden városba szállító termelő legyen köteles a tejellenőrzés alkalmával kiszálló vegyész jelenlétében igazolványát lebélyegeztetni és ha ezt elmulasztaná, jogát a városba való tejszállításra a legközelebbi ellenőrzésig veszítse el.

Elek Jenő javasolná a tejtermelésnek mezőgazdasági ingatlan nélkül, mint ipari üzletnek a minősítését és betiltását, illetve adóztatását.

Dr. Szigeti Pál a lefejő és tenyésztő tehenészetek érdekeinek közössége mellett az egyetemes gazdaérdekekre hivatkozik a tejkérdés jó szabályozásának fontosságára. A lefejő tehenészetek a tenyésztő gazdaságok legjobb vevői. Indítványozza, hogy forduljon az egyesület a földmivélsügyi Miniszterhez felirattal és ezt küldöttség adja át. Választmány a javaslatot elfogadja s a küldöttséget Borhy György elnök vezetésével kiküldi.

Szerkesztői üzenetek.

- Kálmán Sándor München: A cikk 11-én estig nem érkezett meg, így sajnálatunkra csak a legközelebbi számunkban hozhatjuk.
K. A. Eger: A küldött dolgokat csak a jövő számunkban hozhatjuk.
Többeknek Dr. Hammersberg Elemer t. b. vármegyei tiszt főorvos szencziós találmányát a jövő számunkban ismertetjük.
B. I. Gyöngyös: Szíves elnevezést kérünk, hogy kezirathalmazunk miatt a közleményt csak a jövő számunkban hozhatjuk.
P. J. Pasztó: B. sorait köszönettel vettük, a megjelent két számot szintén utnak indítjuk. Az évi előfizetési díj 12 pengő.
Kövér Béla Pétervására: A beküldött előfizetési díjat köszönettel vettük, az előfizetés február 15-ig nyert kiegyenlítést.

Olvasóinkhoz.

A jöleső öröm érzésével jelenthetjük be olvasóinknak, hogy az a tervünk, hogy a vármegye minden járásának székhelyén egy értékes, tiszta szándéku közéleti férfiu képviselje a „Hevesvármegyét”. — befejezéséhez közeledik.

Sikerült megnyernünk Hevesen Figiár Géza földbirtokos, bankigazgatót, Pásztón pedig vitéz dr. Szitágyi Sándor ügyvédet lapunk belső munkatársaiként.

Szeretettel köszöntjük őket körünben és bizalommal várjuk a köz érdekében kifejtendő nemes munkájukat.

Gyászistentisztelet. A hatvani r. kath. templomban f. hó 13-án reggel 1/29-kor gyászistentisztelet volt a nemzet nagy halottjának, gróf Apponyi Albertnek lelkiüdvéért. A gyászistentiszteleten a hatóságok és testületek is megjelentek. A gyászmisét Lévay Mihály prépost-prelátus, v. püspök celebrálta, amely alkalommal az elhunyt kiváló érdemeit magasan szármaló gyászbeszédben méltatta.

Halálozás. Az ország vezető körei mely megilletődéssel vették a gyászhirot, amely báró. Hatvani Bálának, a főrendiház volt tagjának jan. 31-én Wienben történt gyászos elhunytát jelentette. Az elhunyt a Hatvani Cukorgyár R. T. igazgatósági elnöke volt, kiváló közgazdasági tudása és páratlan szívjósága közismert volt. Itt jegyezzük meg, hogy a báró Hatvani család ez alkalomból Sárvár község szegényei között — ahol az elhunyt lakhelye volt. — 2000 P.-t. osztott széjjel.

Kinevezés. Kratofil Dezsőt, a hatvani polgári fiúiskola v. igazgatóját — Hatvan szülöttjét — a vallás és közoktatásügyi miniszter a szegedi polgári iskolai tanárképző gyakorlóiskolájának igazgatójává nevezte ki. A kitüntetésszámba menő előléptetés alkalmából a kitűnő pedagógust számosan keresték fel jókívánságaikkal.

Halálozás. Zalaváry Lajos, a nagygombosi uradalom segédtisztje f. hó 8-án éjjel néhány órái betegség után 29 éves korában a gyilkos kór áldozata lett. Temetése 10-én d. u. volt, nagy részvét mellett avégtisztes segédr. Hrsch Albert és neje báró Hatvani Irén is megjelentek.

Megalakul a hevesi „Katholikus Kör”. Dobóczky Dezső v. országgyűlési képviselő felhívására Heves község katolikus közönség körében egy „Katholikus Kör” megalakításának gondolata érlelődött meg, abból a célból, hogy a kör keretén belül, társadalmi rangra való tekintet nélkül egyesüljenek mindazok, akik a katolikus gondolatban rejlő erkölcsi és politikai érték megővésének és fejlesztésének szükségességét érzik. A belépési nyilatkozatokat már eddig is igen nagy számmal irták alá. Az alakuló gyűlés rövid időn belül meglesz.

A „Honsz” hevesi csoportjának farsangja. F. hó 18-án tartja a „Honsz” hevesi csoportja műkedvelői előadással egybekötött farsangi mulatságát, melyben Hervé bájos zenéit operettje, a „Lili” kerül színre, a címszerepben Feszli Ferencnével, akinek kiváló tehetsége és rátermettsége is biztosítja az est sikerét.

Bíróválasztás Hevesen. F. hó 7-én tartotta meg Heves község a községi bírói választást, amely Szedlák István győzelmével végződött. Heves község választóközönsége nagy örömmel fogadta Szedlák István megválasztását, mert benne látia azt az egyént, aki személyes tulajdonságainál fogva alkalmas arra, hogy ezen diszes állás feladatait közmegelegedéssre betöltsse, és tekintélyét mindvégig megőrizze.

A hevesi főrabbi és hitközsége.

Lapunk legutóbbi számaiban e cím alatt megjelent cikkünkre a következő nyilatkozat közléset kérték tőlünk:

Valótlan az, hogy az „izraelita hitközség néhány tagja” folytat a főrabbi ellen „áldatlan harcot” szószékről elmondott „hiterősítő” beszédének egy-két magukra sértőnek talált állítása miatt. Ezzel szemben a való az, hogy a hitközség egyetemét képviselő előjáróság és képviselőtestület indított ellene büntető eljárást, amiatt, mert templomi szónoklatában a hitközség vezetőségét tolvajnak, aljasnak és becstelennek, a hitközség tanácstermét trágádombnak nevezte.

Valótlan az, hogy az ügy azért került a világi bíróság elé, mert a pap ellenfelei nem elégedtek meg az egyházi hatóság döntésével, minthogy valótlan az is, hogy az egyházi hatóságok egyáltalán döntöttek volna ebben az ügyben. Ezekkel szemben a való az, hogy az illetékes egyházi hatóság előtt a vonatkozó fegyelmi eljárás folyamatban van.

A hevesi izraelita hitközség képviselőtestületének nevében és megbízásából,

Heves, 1933. február 6-án

kiváló tisztelettel

Dr. Székely Pál s. k.
hitk. elnök.

Az ügy részleteivel nem kívánunk foglalkozni. Első cikkünkben is csupán elvi álláspontunkat óhajtottuk kifejteni.

A közölt nyilatkozat méginkább megerősített bennünket abban a véleményünkben, hogy ezen áldatlan küzdelem továbbfolytatását meg kellene akadályozni a hevesi izr. hitközség azon értékes elemeinek, akik ezen ügyben semlegesek maradtak. Szerk.

Bizonyára osztatlan örömet okoz, hogy a

Pollák Fülöp és Társai

selyem, vászon- és szövethagyáruháza is
(Minorita épület, telefon 124), a

Takarékosság

kötelékébe tartozik és így

**Takarékossági könyvecskére
készpénzárban**

6 havi hitelt nyújt!

Az 1933. évi sziktalajjavítási akció. A földmivelésügyi miniszter úr az 1928. év tavaszán megindított állami sziktalajjavítási akciót a folyó évben is folytatni kívánja és mindazokat a kedvezményeket, amelyek az előző évek alatt a mérszegény költött, szikes területek megjavításánál a gazdálkodó birtokosok részére biztosítva voltak, a birtok nagyságára való tekintet nélkül a folyó évben is minden jogos igénylőnek nyújtani kívánja. Az akció részletes feltételeit tartalmazó hirdetések a közlési előljárásnál megtekinthetők s kívánatra a mezőgazdasági kamara is készsággel szolgál felvilágosítással.

79/tk 1933. szám.

Arverési hirdetmény-kivonat.

Gazdasági Bank Rt. (képv. dr. Vajda Lipót ü. Hatvan) végrehajthatónak Balog Gusztáv (nős Pintér Máriával), Horváth Mihályné Balog Piros és Tari Lajosné Balog Mária végrehajtást szenvedők ellen indított végrehajtási ügyében a telekkönyvi hatóság végrehajtási árverést 550 pengő tőkekövetelés és járuléka behajtása végett a hatvani kir. járásbírósg területén levő, Tar községben fekvő, s a t. 1360 sz. tkvi. betétben A I. 1-3 sorsz. 1666/6, 1666/5, 1667/6 hrsz. alatt foglalt Balog Gusztáv (nős Pintér Máriával) nevén álló ingatlanra a 34/tk. 1896, 1064/tk. 1898 sz. végzéssel özv. Balog Jánosné Nagy Teréz javára bekebelezett özvegyi haszonélvezeti jog sérelme nélkül 717 pengő kikiáltási árban, az ugyanott 1356 sz. tkvi. betétben A+1 sorsz. 2664/5 hrsz. alatt foglalt Tari Lajosné Balog Mária nevén álló ingatlanra a 34/tk. 1896, 1004/tk. 1898 sz. végzéssel özv. Balog Jánosné Nagy Teréz javára bekebelezett özvegyi haszonélvezeti jog sérelme nélkül 581 pengő kikiáltási árban, az ugyanott 966 sz. tkvi. betétben A I. 3-6 sorsz. 1360/1-a, 1360/3-6, hrsz. alatt foglalt Balog Gusztáv, Horváth Mihályné Balog Piros és Tari Lajosné Balog Mária nevén álló 3/4 rész illetősége a 3516/tk. 1932. sz. végzéssel özv. Balog Ignácné Nagy Piros javára bekebelezett özvegyi haszonélvezet jog sérelme nélkül 220 pengő kikiáltási árban, az ugyanott 1060. sz. tkvi. betétben A II. 1-4 sorsz. 1370/1, 1371/1, 1372/1, 1373/1 hrsz. alatt foglalt Balog Gusztávné Horváth Mihályné Balog Piros, Tari Lajosné Balog Mária nevén álló 3/7 rész illetőségre 610 pengő kikiáltási árban a 34/tk. 1896, 1004/tk. 1896, 1004/tk. 1898, 5628/tk. 1909, 3516/1922 sz. végzéssel özv. Balog Jánosné Nagy Teréz és özv. Balog Ignácné Nagy Piros javára bekebelezett özvegyi haszonélvezeti jog sérelme nélkül, az ugyanott 1359 sz. tkvi. betétben A I. 1-2 sorsz. 1666/4, 1667/5 hrsz. alatt foglalt Horváth Mihályné Balog

Piros nevén álló ingatlanra a 34/tk. 1896 sz. és 1004/tk. 1898 sz. végzéssel özv. Balog Jánosné Nagy Teréz javára bekebelezett özvegyi haszonélvezeti jog sérelme nélkül 764 pengő kikiáltási árban. A tkvi. hatóság a t. 1360, 1356, 1060, 1359 sz. tkvi. betétben a 34/tk. 1896 és 1004/tk. 1898 sz. végzéssel özv. Balog Jánosné Nagy Teréz javára bekebelezett özvegyi haszonélvezeti jogot megelőző rangsorban bekebelezett tehertételek kielégítésére szükségesnek mutatkozó összeget összesen 600 pengőben állapítja meg, ha ezek az ingatlanok 600 pengőnél alacsonyabb áron adatnának el, az árverés hatálytalanná válik és a most felsorolt ingatlanok csupán az utóbb említett két özvegyi haszonélvezeti jog fenntartása nélkül ismét elárvereztetnek.

Az árverést 1933. évi május hó 17 napján délután 5 órakor Tar község házában fogják megtartani.

Az árverés alá kerülő ingatlanokat a kikiáltási ár kétharmadánál alacsonyabb áron nem adhatók el.

Az árverelni szándékozók kötelesek bánatpénzzel a kikiáltási ár 10%-át készpénzben, vagy az 1881 : LX. t.-c. 42. §-ában meghatározott ártolyammal számított óvadékképes értékpapírosban a kiküldöttnek letenni, hogy a bánatpénznek előleges bírói letétbe helyezéseről kiállított letéti elismervényt a kiküldöttnek átadni és az árverési feltételeket aláírni (1881 : LX. t.-c. 147, 150, 170. §§ ; 1908 : LX. t.-c. 21. §.)

Az aki az ingatlanért a kikiáltási árnál magasabb ígéretet tett, ha többet ígérni senki sem akar, köteles nyomban a kikiáltási ár százaléka szerint megállapított bánatpénzt az általa ígért ugyanannyi százalékáig kiegészíteni (1908 : XLI. 25. §.)

Hatvan, 1933. évi január hó 4 napján.

dr. Berecz s. k.
m. kir. járásbíró.

A szerkesztésben résztvesznek :

Egerben: Dr. Erlach Sándor, Gyöngyösön: Dr. Katrics Káimán, Tiszafüreden: Dr. Véghe József
Kevezen: Figlár Géza, Pásztón: Dr. vitéz Szilágyi Sándor.

Felelős szerkesztő és kiadó tulajdonos:
Dig Vilmos, Hatvan, Telefon: 85.

Társszerkesztő: Balogh István Gyöngyös.

Kéziratok, előfizetési és hirdetési díjak a kiadóhivatal címére Hatvanba küldendők.

Hirdetések díjszabás szerint.

A jó gazda tudja, mi kell : **Monori Mag** mindig kikel !

Magyar Magtenyésztési r. t.

Budapest-Monor

KÖZPONTJA : B U D A P E S T, IV. SZÉP-U. 1. SÜRGÖNYCIM : GRANÁRIUM.

MONORI MAGKERESKEDÉSE : B U D A P E S T, IV. K O S S U T H L. U. 3.

TELEFON : AUT. 86-8-60.

ŐSZI ÁRJEGYZÉK KIVÁNATRA INGYEN ÉS BÉRMEN TVE.

**Bindfeld Márk és fiai
részvénytársaság**

épületfa kereskedő cégnél
a legmodernebb kivitelű
cementárúk és műkövek
beszerezhetők.

Hatvan. Telefon 30.

Blumenthal Béla

épületfa-kereskedése és
cementgyára.

Hatvan. Telefon 29.

Elsőrendű cementárúk!

Mindenmü építőanyag:
cement, téglák, cserép, nád, kőpor stb.
a legjobb minőségben kapható.

„Orion”

elsőrendű rádió
készülékei

Fuchs Lajos

kerületi képviselő
üzletében kaphatók.
Telefon 108.

**Eladó gyümölcsfa-
oltványok**

KESERŐ BÁLINT faiskolájában, Pusztamonostor, Szolnok megye. (A Magyar Faiskolai Szövetség tagja.) Alma, körte, szilva, kajszli, cseresznye, meggy, dió, eperfa magról, vadkörte és vadalma, két éves csemeték. Versenyképes minőség és árak. Árjegyzéket kívánatra küldök. Látogatókat szívesen fogadok. Telepem közvetlenül a pusztamonostori vasútállomás mellett van.

Minden városban

és minden faluban tudják, hogy milyen
kellemes és előnyös megszállni.

B U D A P E S T E N a

BRISTOL SZÁLLÓBAN.

Előzékeny kiszolgálás.

Kellemesen fűtött szoba. Kitűnő ellátás.

Naponként és személyenként 12. — P.-ért.

Bell Miklós

tégla és
cserépgyára.

Mátraderecske.

A gondos háziasszonynak
csüförfőkön
első teendője, hogy felkeresse
HAJDU ÁRMIN

ü z l e t é t ,

ahol friss pörkölésű elsőrendű
k á v é f
kap igen jutányos áron! — Denaturált szesz nagyban és kicsinyben! — Vidéki megrendeléseket pontosan eszközölk! — Saját érdeke parancsolja, hogy egyszer próbálja meg.

Központi iroda:
Horvát Mihály ucca 774.

**Nagy és kisméretű!
géptégla, hornyoltcserép!**

A Hatvani Gőztégla és Cserépgyár r-t.
hatvani gyártelepén kitűnő minőségű.

Nagy méretű tégla	Hornyoltcserép
kisméretű „	Gerincescserép

TELEFON:	VIDÉKI
Központi iroda 22.	viszonteladók
Gyártelep 31.	keresünk

**Olcsó áron,
részletfelvásárlás kapható!**

Standard

rádiókészülékek

Illés Béla

radiószaküzletében.
Eger. Telefon: 230.

ASBESTPALA-ÉRTÉKESÍTŐ K. F. T.

„NAGYBÁTONY-ÚJLAKI” EGYESÜLT IPARMŰVEK R. T. = MISKOLCZI ÉS TÁRSÁ ASBESTCEMENTPALAGYÁR B. F.
PALAGYÁRTMÁNYAINAK KÖZPONTI ELADÁSI IRODÁJA: Budapest, V. Vilmos császár-út 32.
Sürgőnyeim: PALAKÖZPONT. Gyár: PISZKÉN (Esztergom m.) Telefon: 274 30.

A legjobb és legbiztosabb tetőfedőanyag, amely soha javítást nem igényel, a tűz, fagy és vihart álló

„TERRENOL” és a * * „ÚJLAKI” ASBESTCEMENTPALA!

Kerületi képviselő HATVANBAN: Blumenthal Béla fakeskedő.